

The background of the entire page is a photograph of two women in a library. The woman on the left is wearing a brown hijab and a light-colored long-sleeved top. The woman on the right is wearing a blue zip-up hoodie and blue jeans. They are both smiling and looking at a tablet computer held by the woman on the right. In the background, there are bookshelves filled with books and a red staircase.

KTH Bibliotekets verksamhetsberättelse 2024

Foto: Magnus Glans

Innehåll

- s. 1 Inledning av överbibliotekarie Maria Haglund
- s. 2 Året som gått
- s. 4 Lärande och möten
- s. 7 Informationshantering och kunskapsförsörjning
- s. 10 Spridning av KTH:s vetenskapliga resultat
- s. 13 Krönika: Bibliotekets kritiska roll i en AI-driven samtid – och framtid
- s. 14 Biblioteksrådet; Ekonomisk sammanfattning

[Observera att denna pdf finns i tillgängligt format på kth.se/biblioteket](https://kth.se/biblioteket)

Framtidens bibliotek med fokus på samarbete

Fokus för biblioteket 2024 har varit framtidsfrågor. Biblioteket har utifrån KTH:s vision och mål arbetat med användarstudier och arbetat fram vision, framtida önskade lägen inför 2030 och framtida arbetssätt. Stort fokus har varit på resan fram till formuleringarna där hela personalen varit involverad. Vi har också tagit fram verksamhetsbeskrivningar kring bibliotekets grunduppdrag. Andra avdelningar har bjudits in för dialog och genom det har vi hittat nya samarbetsmöjligheter. Det är så otroligt mycket mer KTH kan göra om vi samarbetar över verksamhetsgränser både inom biblioteksorganisationen men också med andra avdelningar och fakultet. Många frågor måste lösas tillsammans där allas olika kompetenser behövs för att hantera frågorna.

I början av året hade vi två workshoppar där ledning, fakultet, bibliotek, IT och Forskningsstöd möttes för att hitta vägar framåt. Dels kring benchmarkinganalysen [Digitalt stöd till KTH:s forskningsmiljöer](#) och dels om KTH:s arbete kring öppen vetenskap. Båda workshopparna konstaterade att vi behöver jobba vidare med KTH:s digitala stöd för aktiv forskning. Under året har ett etableringsprojekt kring en "hubb" för dessa frågor påbörjat sitt arbete. Projektet kommer att lämna sin slutrapport i början av mars 2025. En annan viktig milstolpe har varit arbetet med [KTH Data Repository](#), för lagring och delning av KTH:s forskningsdata. Äntligen kan forskare på KTH hantera data enligt FAIR-principerna¹.

Biblioteket har också engagerat sig inom Nordic Five Tech och tillsammans med

övriga nordiska kollegor tagit initiativet till en "taskforce" för öppen vetenskap. Gruppen kommer att dela best practices, men också samarbeta kring konkreta aktiviteter. De nordiska länderna har kommit olika långt och vi har mycket att lära av varandra och genom att bjuda in varandra till lokala aktiviteter som seminarier kan vi göra fler saker tillsammans.

Ett annat fokusområde för biblioteket har varit vårt arbete med att lära oss mer om AI och hur de påverkar vår verksamhet och där vi dagligen vägleder vilsna studenter i hur AI kan hjälpa och stödja studierna. Väldigt roligt att våra webbsidor om [AI och informationssökning](#) fått stor spridning även utanför KTH.

Men framförallt är det roligt att kunna presentera en så professionell verksamhet, med kunniga och kompetenta medarbetare, med tjänster som fortsätter göra skillnad varje dag för KTH:s forskare och studenter. Stort tack alla inblandade!

Maria Haglund
Maria Haglund,
överbibliotekarie
KTH Biblioteket

¹ Findable, Accessible, Interoperable, and Reusable

Kungligt besök

6 maj När det svenska och danska kungaparet besökte KTH var biblioteket den självklara samlingspunkten.

Under besöket presenterades aktuella forskningsprojekt som bidrar till hållbara lösningar både på jorden och i rymden. Bibliotekets unika miljö fungerade som en inspirerande mötesplats för att lyfta fram hur vetenskap och innovation möts i praktiken.

Foto: Magnus Glans

Året som gått

Biblioteket blev större

11 april I april invigdes ett nytt studieområde, Arkadhallen, med fem nya bokningsbara grupprum.

Det nya studieområdet har utformats för att särskilt främja grupparbete, med flexibla ytor och modern utrustning. Hållbarhet har varit en ledstjärna i arbetet och alla möbler är återvunna från andra delar av campus.

Foto: Sara Lind

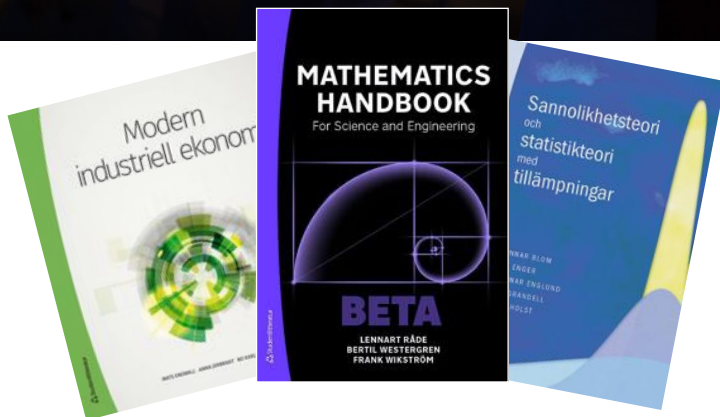

Vårt magiska Luciatåg

13 december I december bjöd biblioteket och Akademiska hus traditionsenligt in till en magisk Luciaupplevelse som fyllde rummet med ljus, sång och stämningsfull musik.

Som vanligt lockade evenemanget en stor publik som fyllde biblioteket med applåder och värme. Tack Kongl. Teknologkören!

Foto: Sofia Zangranda

Topplista utlånade böcker

Mathematics handbook : for science and engineering

Modern industriell ekonomi

Sannolikhetsteori och statistikteori med tillämpningar

Library Fair – vi välkomnar terminens nya studenter

2–6 september Library Fair är bibliotekets välkomsteventemang för nya studenter, där information och festligheter kombineras. Under en vecka får studenter utforska bibliotekets tjänster, delta i guidade rundturer och få grepp om det stöd som biblioteket erbjuder.

Evenemanget bjuder också på roliga aktiviteter som quiz, tävlingar och mingel, allt för att skapa en välkomnande stämning. Library Fair är en inspirerande start på studietiden och visar hur biblioteket kan bli en självklar del av studenternas vardag på KTH.

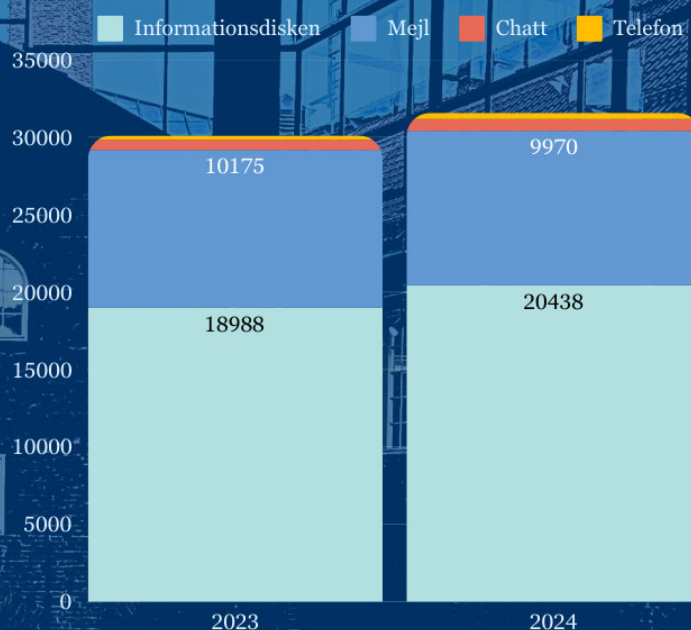
Foto: Magnus Glans

Lärande och möten

Besökare

Frågor och ärenden

4114

deltagare i bibliotekets undervisning

+25%

4371

visningar av bibliotekets filmer i KTH Play

+80%

6

utställningar

81

introduktioner i talböcker och lässtöd

4

meter lång har den virkade biblioteksormen Bettan blivit

534

individuella handledningar i informationssökning och akademiskt skrivande

46

drop-in-handledningar (maj månad)

16100

bokningar av bibliotekets grupprum

+43%

94

evenemang (digitala och på plats) arrangerade eller stöttade av biblioteket

+15%

Procentuell förändring är jämfört med 2023

Bibliotekarie Miritt Zisser hjälper studenten Naher Islam. Foto: Magnus Glans.

Lärande och möten

Biblioteket är en plats för både lärande och möten, där studenter och forskare kan arbeta tillsammans, dela idéer och ta del av olika perspektiv. Här finns också möjligheter för sociala aktiviteter som inte direkt rör studier, vilket skapar en välkomnande och kreativ atmosfär. Biblioteket ger dessutom en chans att hitta lugn och återhämtning, vilket kan bidra till att minska stress och öka välbefinnandet för våra besökare.

Vägledning och support

Biblioteket erbjuder vägledning och support på flera sätt – både på plats, genom undervisning

och digitalt. Användningen av våra tjänster har ökat jämfört med föregående år, tack vare riktade satsningar och nya former av support. Ett exempel är drop-in-handledning i referenshantering och informationssökning under maj, som komplement till de bokade handledningar vi erbjuder.

Genom aktiv kompetensutveckling strävar vi efter att ge kvalificerad hjälp och möta våra användares behov, och därigenom ökat förtroende.

Under året har vi i högre utsträckning analyserat statistik för ärendehantering och gjort förändringar för att öka precisionen i bibliotekets tjänster. Som ett exempel kan vi öka bemaningen när vi har fler besökare och frågor.

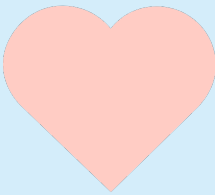
Biblioteket som social plats

Under året arrangerade biblioteket olika aktiviteter för studenter som gav möjlighet till social samvaro mellan institutioner på KTH. Året inleddes med utställningen *Strangers' minds* där studenter fick möjlighet att dela sina innersta tankar med varandra, ett samarbete med studentföreningen Bright.

Under både vår- och höstterminen bjöds studenter in till att själva hålla workshoppar för andra studenter. Kunskaper om till exempel Rubiks kub, LaTeX och hur man bygger en GPT delades med stort engagemang.

Besökare har under året virkat på biblioteksormen Bettan som växt sig till imponerande fyra meter lång. I Entréhallen har studenter i sina studiepauser tillsammans färdigställt två stora pussel med biblioteksmotiv. Förutom detta har också en workshop i att skapa vackra pappersblommor, julpyssel och bokdiskussioner ägt rum i biblioteket.

För att ge en paus i studierna, anordnade vi på Alla hjärtans dag en "flash mob" där KTH:s personalkör sjöng en kärleksvisa a cappella i Bibliotekshallen.

Ny webbkurs på engelska

Under 2024 producerades bibliotekets nya öppna webbkurs [Find and cite](#), med text, videor och quiz. Kursens primära målgrupp är masterstudenter som ska skriva examensarbete och behöver hitta och använda lämpliga källor. Den passar även för andra grupper som doktorander och forskare. Studenter kan gå kursen, eller delar av den, på egen hand. Lärare kan också integrera kursen eller delar av den i andra kurser. Kursen finns tillgänglig i Canvas under en Creative Commons-licens.

Framtidens behov av ett modernt universitetsbibliotek

Under de kommande åren står biblioteket inför en renovering och upprustning. Vi har under 2024 genomfört en omfattande användaranalys för att bättre förstå både dagens och framtidens behov av ett modernt universitetsbibliotek. Förhoppningen är att genom att ta hänsyn till både studenternas, forskarnas och bibliotekspersonalens perspektiv kan vi skapa en funktionell och inbjudande miljö som främjar lärande, forskning och möten. Analysen ger oss värdefulla insikter för att forma biblioteket till en plats som möter de högt ställda kraven på dagens utbildnings- och forskningsverksamhet.

Hur tänker du dig ditt framtida universitetsbibliotek?

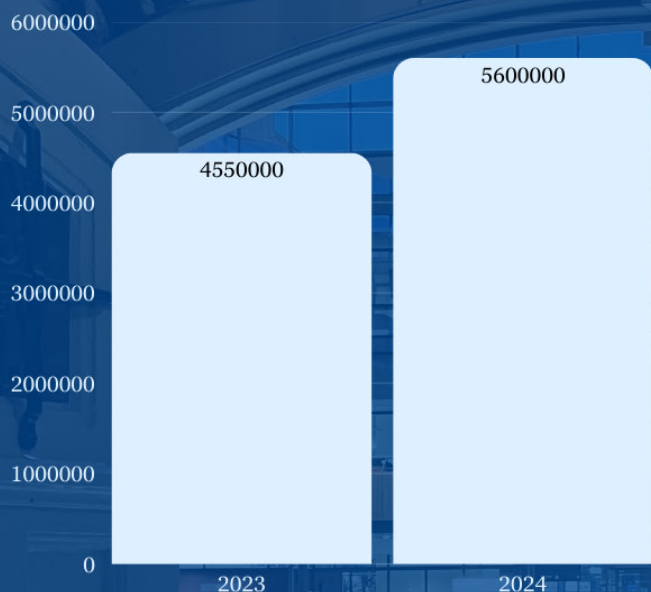

Rubankarthik Umapathy Masterstudent Engineering Design

Jag ser framför mig ett universitetsbibliotek där fysisk och digital information balanseras – böcker och digitala resurser ska komplettera varandra. Arkitekturen bör behålla sin unika karaktär med stora fönster (men gärna ännu mer naturligt ljus!) och träinredning, samtidigt som modern teknik, kanske hologram, kan förbättra orienteringen. Det är viktigt att utvecklingen inte går för långt åt det digitala hållet, så att biblioteket behåller sin traditionella atmosfär och känsla.

Kunskapshantering och informationsförsörjning

Antal nedladdade e-resurser

topp3
databaser

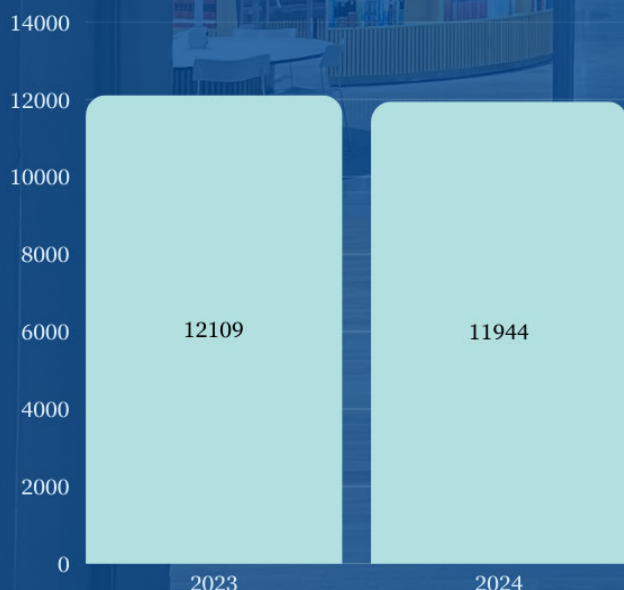
1. ScienceDirect
2. Web of Science
3. Springer Nature

126
licensierade
databaser

299548
sidvisningar
kth.se/biblioteket

+7%

Utlån av fysiska böcker

13
söktuppdrag
för forskare

-7%

610107
sökningar i
bibliotekets söktjänst
Primo

+11%

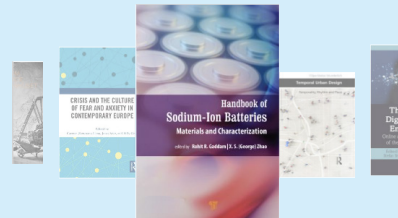
837
inlån från andra
bibliotek

730
utlån till andra
bibliotek

Visste du att...

du kan se alla
nyinköpta
böcker på
bibliotekets
webb?

[Nya böcker](#)

Student som pluggar på Läsbalkongen i Bibliotekshallen. Foto: Magnus Glans.

Kunskapshantering och informationsförsörjning

Biblioteket har under året vidareutvecklat sina tjänster för att förbättra tillgänglighet och användarvänlighet. Genom digitala satsningar och effektiviseringar har både moderna och äldre resurser gjorts mer tillgängliga för forskare, studenter och allmänhet. Sökfunktioner, informationsresurser och verktyg har uppdaterats för att möta användarnas behov och säkerställa en smidig och framtidssäker informationshantering.

Bibliotekets inköp av informationsresurser är idag till 99% elektronisk vilket ger åtkomst för

KTH:s användare där de befinner sig. Parallellt med det fysiska beståndet och en ökad mängd resurser med öppen tillgång är användningen av vetenskapliga artiklar, böcker, databaser och andra informationsresurser hög och efterfrågad, även av externa forskare.

Bibliotek världen över lånar böcker och annat material av varandra. Under året har detta blivit smidigare genom ett nytt system som många universitet använder. Dessutom är det nu gratis för våra studenter att beställa in material från andra bibliotek, och vi tar heller inte betalt när andra bibliotek lånar från oss.

Lättare att hitta och använda informationsresurser

Biblioteket har i sin söktjänst Primo förbättrat sökvägarna till aktuella informationsresurser men även till digitala arkiv och databaser. Genom en pilotinsats har vi katalogiserat delar av våra äldre samlingar och undersökt hur vi på nya sätt kan tillgängliggöra mer av vårt tidiga bestånd.

Sökbarheten av våra resurser har förbättrats med hjälp av en rekommenderingsfunktion i Primo, som ger användarna förslag på relevanta databaser att söka vidare i efter en genomförd sökning. En ny exportmetod för elektroniska resurser från bibliotekskatalogen till den nationella biblioteksdaten Libris har lett till mer komplett metadata i de bibliografiska posterna. Detta har förbättrat sökbarheten både i vår lokala söktjänst Primo och i Libris.

Flera uppdateringar av den interaktiva bibliotekskartan samt av skyltning i lokalen har underlättat för besökarna att lokalisera bibliotekets fysiska material, både specifika titlar och placeringen av olika samlingar i lokalen.

Äldresamlingarna – en guldgruva

Vi har sett ett växande intresse för bibliotekets äldre samlingar, både bland forskare och

allmänheten. Bland annat har museet ArkDes efterfrågat material till en utställning om arkitekten Léonie Geisendorf, och vi har anordnat specialvisningar för KTH-kurser om Stockholms teknikhistoria. Våra äldre samlingar har även använts av KTH:s konstguider, inför KTH:s 200-årsjubileum, och blivit visade för både nationella och internationella besökare.

Söka information med hjälp av AI

Biblioteket har aktiverat AI-funktionen i vårt sökverktyg Primo. Funktionen hjälper till att tolka komplexa frågor och presentera relevanta resultat från bibliotekets resurser, anpassade efter dina behov som forskare eller student.

Som en del av arbetet med att introducera AI i informationssökning har vi genomfört ett större test med flera olika AI-verktyg. Tester har genomförts i samarbete med användare och experter, och de insikter vi fått ligger till grund för vilka tjänster vi kommer undersöka vidare.

Vi har också uppdaterat webbsidorna med information om [AI och informationssökning](#). Där finns förklaringar om hur verktygen fungerar, vad de lämpar sig för och hur de kan användas för att optimera informationshantering.

Hur tänker du dig ditt framtida universitetsbibliotek?

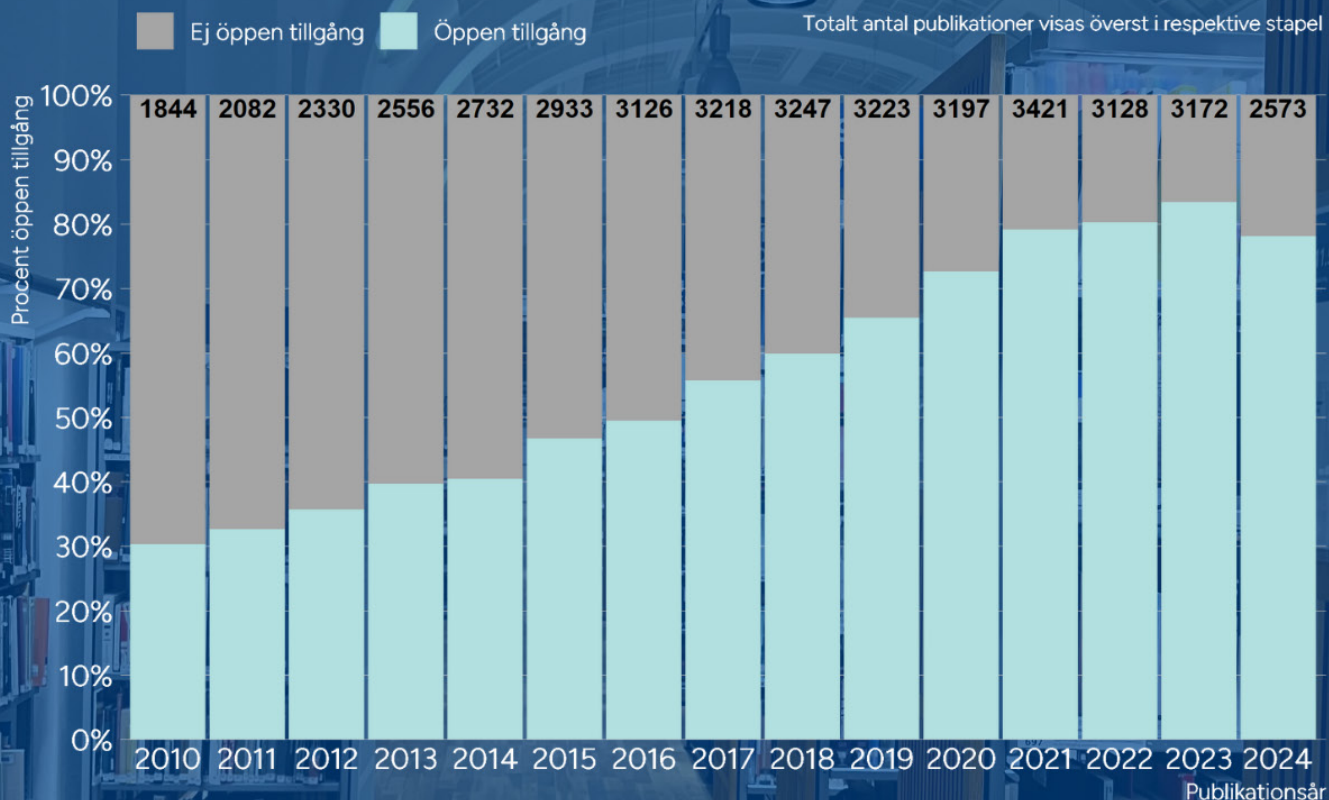

Daniel Bosk, universitetsadjunkt och lärare, datalogi

Jag tror att biblioteket kan bli ännu mer centralt som mötesplats, där alla kan träffas och interagera i en inspirerande miljö. Bibliotekets personal besitter dessutom en bred kunskap om informationssökning och digitala verktyg, vilket både lärare och studenter har stor nytta av. Ett framtida bibliotek bör erbjuda flexibla studieplatser i en miljö som inspirerar till nyfikenhet och lärande, där böckernas närvaro inte bara är en källa till kunskap utan också skapar en stimulerande och tankeväckande atmosfär.

Spridning av forskning

Andel publikationer som publicerades öppet tillgängligt

Antal publikationer per år av KTH-affilierade författare och andelen av dessa som är öppet tillgängliga.
Notera att uppgiften för 2024 inte är fullständig.

6009

uppladdade
fulltextpublikationer
i DiVA

-17%

18

bibliometriska analyser
utförda på uppdrag av
KTH och externa

2495

uppladdade
examensarbeten i
DiVA

-13%

Detaljer från utställningen From Trees to Technology som visades i biblioteket under 2024. Foto: Sara Lind

Spridning av KTH:s vetenskapliga resultat

Under året har biblioteket intensifierat sitt arbete för att stödja öppen vetenskap och forskningskommunikation, med ett särskilt fokus på implementeringen av ett nytt forskningsdatarepositorium. Vi har även anordnat utställningar, seminarier och workshoppar, ofta i samarbete med forskargrupper och andra universitet för att sprida kunskap och inspirera till nya idéer.

Skapa förutsättningar för öppen vetenskap

Under året har biblioteket fortsatt sitt arbete med att främja öppen vetenskap genom att stödja implementeringen av [Sveriges universitets- och högskoleförbunds \(SUHF\) färdplan](#). Ett särskilt fokus har legat på utbildning, stöd och information för att öka forskarnas möjligheter att dela sin forskningsoutput fritt tillgängligt. Som en del av detta arbete publicerar biblioteket årligen en [open access-rapport](#) som

belyser utvecklingen av öppen publicering vid KTH, både på universitets- och skolnivå. I år har rapporten presenterats i ett mer interaktivt format med hjälp av visualiseringsverktyget Quarto, vilket gör det enklare att utforska och analysera data.

KTH Data Repository

Under flera år har biblioteket, med extra fokus under det senaste året, arbetat med att ta fram ett nytt system för långtidslagring av forskningsdata, KTH Data Repository. Detta system, som lanseras i början av 2025, kommer att erbjuda forskare på KTH en säker och långsiktig lösning för att lagra och dela sina data, vilket bidrar till ökad tillgänglighet och möjlighet att bevara forskningsresultat över tid. Parallellt med detta pågår ett arbete med att utveckla maskinläsbara datahanteringsplaner, för att ytterligare stödja forskare i att strukturera och hantera sina data enligt bästa praxis.

Evenemang och utställningar om KTH:s forskning

I samarbete med olika skolor och forskningscentrum på KTH har vi arrangerat utställningar om rörelse och vårdinnovation, brobyggande i samhället och skogsbaserade material. I samband med dessa har vi anordnat vernissage, seminarier och andra aktiviteter, till exempel Tomas Roséns föreläsning om gröna nanostrukturer under Nobel Calling-veckan. Vi har även lyft fram KTH-forskningen som låg bakom den

I maj arrangerades ett TEDxKTH Salon på temat AI som fått över 9000 visningar på YouTube.

sexkantiga bordtennisracketen med en mindre utställning och ett populärt pingisbord under höstens terminsstart.

För att nå ut digitalt och förlänga livslängden på våra utställningar publicerar vi några av dem som digitala utställningar i 3D för att efterlikna det fysiska besöket i lokalen. Se exempel på vår sida: [From Trees to Technology](#).

Samarbeten

Vi har under 2024 inlett ett samarbete med Aalto University där vi bjudit in forskare till digitala workshoppar om bland annat AI i forskning och visualisering av forskningsdata. Målet med dessa workshoppar är att ge forskarna bättre verktyg för att tillgängliggöra och förklara sina forskningsresultat på ett effektivt sätt. Genom detta samarbete hoppas vi kunna bidra till att förenkla och förbättra kommunikationen av forskningsresultat och främja ökad förståelse både inom och utanför akademiska kretsar.

Vi har under året också fortsatt våra Carpentries-workshoppar inom Stockholm trio-samarbetet, där kodning och programmering för forskning är i fokus.

Hur tänker du dig ditt framtida universitetsbibliotek?

Nicole Kringos Professor, byggt teknik

För mig har universitetsbiblioteken alltid varit hjärtat av universiteten. Jag hoppas att KTH:s framtida bibliotek fortsätter att skapa en känsla av tillhörighet och vara en plats där människor möts, där vi kan knyta an till vårt förflutna som universitet och samtidigt får en känsla av hur vi bidrar till framtiden. En plats där moderna verktyg kombineras med en gammaldags värme, med människan i centrum.

Bibliotekets kritiska roll i en AI-driven samtid – och framtid

OpenAI lanserade ChatGPT i slutet av 2022 och i januari 2023 hade tjänsten över 100 miljoner användare. Sedan dess har vi sett en explosion av generativ AI som vi fortfarande inte fullt ut kan bedöma konsekvenserna av.

Generativa modeller det möjligt att producera text, bild och video som är förvillande lika verkligheten. Bibliotekets pedagogiska uppgift att rusta våra studenter till ett källkritiskt förhållningssätt är viktigare än någonsin, och vi utvecklar fortlöpande bibliotekets undervisning för att möta dessa krav.

En bibliotekarie har inte bara till uppgift att samla och bevara böcker och andra informationsbärare, utan ska vara en guide som sätter källorna i kontext och hjälper användaren att förstå dem. Melvil Dewey konstaterade redan för över hundra år sedan:

The time was when a library was very much like a museum and a librarian was a mouser in musty books. The time is when a library is a school, and the librarian is in the highest sense a teacher.

Den bästa läraren är den som lär studenten att själv lära sig mer, och det finns en mängd nya AI-drivna verktyg för sökning, läsning och dataanalys i en akademisk kontext. Vi har på biblioteket aktivt satsat på att höja vår egen kunskap om dessa verktyg. Vi lär oss att utnyttja möjligheterna och parera riskerna, och vi förmedlar vidare till våra användare hur de bäst drar nytta av de nya verktygen.

Vi blir också allt bättre på att dra nytta av AI i vårt inre arbete. Vi kan snabbare och enklare samla in och analysera information om våra användares preferenser, beteenden och behov. Det kommer göra det lättare att veta hur vi ska utveckla vårt stöd och våra tjänster i framtiden. Men det är även användbart för visualisering och kommunikation, till exempel av bibliometrisk data eller KTH:s forskningsresultat.

I de senaste årens diskussion om AI har det ofta använts stora ord om hur framtiden kommer att revolutioneras av den nya tekniken. Ibland brukar vi använda Gartners hajpkurva för att beskriva hur något blir väldigt trendigt för att sedan ifrågasättas stark och till sist bli en självklar del av vår vardag. Generativ AI har definitivt passerat hajptoppen och befinner sig någonstans nere i en svacka av backlash och sänkta förväntningar. Men det betyder att vi framöver kommer lära oss förstå tekniken bättre, dess tillämpningar, begränsningar och möjligheter, och på sikt kommer AI bli alldaglig, ett självklart tekniskt verktyg bland många andra som vi redan vant oss vid. I den processen har biblioteket en självklar och kritisk roll att fylla.

Pontus Juth,
bibliotekarie KTH Biblioteket

Nytt rådgivande organ – Biblioteksrådet

Under 2024 instiftades [Biblioteksrådet](#), ett nytt organ för att stödja KTH Bibliotekets utveckling och strategiska arbete. Rådet fungerar som en viktig plattform för samverkan och dialog och består av representanter från olika delar

av KTH, och leds av prorektor. Syftet är att säkerställa att biblioteket möter behoven inom utbildning, forskning och samhället och fortsätter spela en central roll i KTH:s verksamhet.

Ekonomisk sammanfattning

KTH Bibliotekets kostnader 2024 uppgick till 146 mnkr. Av dessa kostnader hanteras 128 mnkr inom bibliotekets budget medan nära 18 mnkr utgör bibliotekshusets publika lokaler som hanteras inom andra delar av KTH:s budget. Lokalkostnaderna ökade jämfört med 2023, vilket framförallt var en följd av att KTH:s internprismodell för lokalhyror ändrades 2024.

Media och publiceringar är bibliotekets klart största kostnad och uppgick 2024 till 55 mnkr. Av den här kostnaden utgjorde öppet tillgängliga vetenskapliga publiceringar drygt 28 mnkr och media (huvudsakligen tillgång till tidskrifter,

böcker och databaser) nära 27 mnkr.¹ Personal-kostnader ökade med drygt 3 mnkr jämfört med 2023, vilket framförallt beror på att de resurser som biblioteket avsatt inom KTH:s IT-delportföljer började betalas av under 2024. Övriga kostnader uppgick till nära 14 mnkr och består bland annat av system och licenser.

Intäkterna uppgick till cirka 35 mnkr, en ökning med 29 mnkr jämfört med föregående år. Den kraftiga intäktsökningen beror på att publiceringskostnaderna övergick till att finansieras med forskningsanslag istället för täckningsbidrag under 2024.

KTH Bibliotekets kostnader 2024: 146 mnkr

Personalkostnader 41,0 (+3,4)

Övrigt 13,7 (-0,8)

Bibliotekshusets publika lokaler 17,7

Lokaler 36,2

Bibliotekets lokalkostnader 18,5 (+2,5)

Media- och publiceringskostnader 55,0 (-0,8)

Figur 1 Diagrammet visar bibliotekets kostnader 2024 fördelat på olika poster. Siffran inom parentes är förändring mot 2023. Beloppen är i miljontals kronor.

¹I flera läs- och publiceringsavtal är det inte specificerat hur kostnaden för tillgång till tidskrifter respektive öppet tillgänglig vetenskaplig publicering är fördelad. I dessa fall har uppskattningar utifrån historisk publicering gjorts, vilket innebär att kostnadsfördelningen mellan media respektive publiceringskostnader inte är exakt.